

Tevrat Metinlerinin Günümüze Gelişleri

Tevrat denilince birçok insan Tevrat'ı bir tek peygamberin 20-30 yıl içinde Allah'tan aldığı vahiylerden oluşan kutsal bir kitap olarak sanıyor. Hâlbuki işin gerçeği böyle değildir. Halk arasında Tevrat denilen; ilmi literatürde Eski Ahit diye anılan 39 bölümlük kutsal kitap, kendi içinde üç kısma ayrılır:

a) Tevrat (Tora: Musa'nın beş kitabı)

b) Neviim (peygamberlerin (nebilerin) aldıkları vahiyler)

3) Ketuvim (katiplerin eski peygamberlerden derledikleri bölümler). Bu üç bölümün ortak ismi Tanahdır. Bu isim, üç kısmın baş harflerinin toplamıdır.

Tefsir uzmanı Mustafa Öztürk ve Dinler Tarihi uzmanı Ömer Faruk Harman'ın tespiti ile olayın kısa tarihi şöyledir:

Tanah'ı oluşturan metinler tarihin belli bir döneminde ve aynı anda yazıya aktarılmamıştır; tarihî seyir içinde çeşitli zamanlarda ortaya çıkan bu metinler uzun süre şifahi olarak nakle-dilmiş, söz konusu edilen olaylardan asırlar sonra ve bugün nisbet edildikleri şahısların dışındaki kişilerce kaleme alınmışlardır. Şifahi geleneklerin yazıya aktarılması İ.Ö. 10. yüzyılda başlamış. İ.S. 1. yüzyılda sona ermiştir. Ayrıca "Tanah" kapsamında yer alan ve Torah (Tev-rat), Neviim ve Ketuvim olmak üzere üç bölümden oluşan kutsal kitaplar listesinin hazırlana-rak resmen onaylanması (kanonizasyon) da epeyce geç bir dönemde, İ.S. 90-100 yıllarında toplanan Jamnia Sinodu'nda gerçekleşmiştir. Tanah'ın ilk bölümünü teşkil eden Torah'ın yazılı bir metin olarak otorite kazanması ise Kral Yoşiya'nın (İ.Ö. 640-608) saltanatıyla baş-lamıştır.¹ (Mustafa Öztürk, Kıssaların Dili, sf. 176)

İnsanlık ve dini önemli derecede ilgilendiren Tevrat tarihini özet olarak verirsek; Tevrat tam 2000 yıllık vahiy dokümanlarının toplamıdır. Ve yazıya geçirilmesi ve Beni İsrail âlimlerince kanunlaşması, tam bin yıl sürmüştür.

Bilim adamlarını en çok yoran ve hala net olarak bilinemeyen bu tarih ve epistemoloji soru-nunun arka planı ve net mahiyetini anlamak için şöyle beş basamak hükmünde beş girişi be-raber gözlemlememiz gerekir. Şöyle ki:

Birinci Giriş: Tarihin sekiz bin yıllık sürecinin ilk beş bin yılında insan nevinin birçok önemli keşifleri söz konusudur.

Bunlardan **Birincisi**, 5 bin yıl öncesine dayanan yazının icadı.

¹ Ömer Faruk Harman, Metin, Muhteva ve Kaynak Açısından Yahudi Kutsal Kitapları, İstanbul 1988, s. 25-39; a. Mlf., "Ahd-i Atık", DİA, İstanbul 1988, I. 495-496.

İkincisi, dört bin yıl öncesine dayanan başta Matematik ve Astronomi olmak üzere doğa bilimlerinin ana hatları ile tespiti.

Üçüncüsü, varlığın metafizik bir boyut taşıdığının bilinmesi.

Dördüncüsü, bu metafizik boyutun belli kişilerce gözlenmesi.

Beşincisi, görünen maddi âlemin, ruhu ve yazılımı hükmünde çok yüksek derecede bilinç içermesi.

Carl Jung bu bilincin kategorilerine arketip dedi. Yunanlılar logos diye onu isimlendirdiler. Dinler o kategorilere melekler diyor. Mitoloji, onlara (ölümsüz manasında) tanrılar demiş. Modern bilim de ona yazılım ve bilinçli dosyalar diyor.

İkinci Giriş: Bu gibi bilgilerin, 12 bin yıl önce Göbekli Tepe’de dünyanın ilk mabedini yapan insanların torunları olan Sümerlerde oturmuş biçimlerini kil tabletlerden okuyoruz. Yaklaşık 2000 sene sonra bu oturmuş bilgiler, Akatlarca 1’e 5 geliştirildi. Ve tabletlere yazıldı. Bu kitaptaki Gılgamış Destanı bu biçimlerinin bilgi birimlerinden sadece bir parçasıdır.

Hemen hatırlatalım ki; Akadlar, Arapların, İbranilerin, Aramilerin, Asurîlerin ve yerleşik Babilîlerin atalarıdır. Bu beş millet bilgi birikimini ya yazıya (tabletlere) geçirdiler veya ezbere gelenek tarzında gelecek nesillere aktardılar. Bu beş koldan biri olan İbraniler, başta göçebe oldukları için ve sonra Filistin’de krallıklar kurdukları için; bu kültürü, Asurlular ve Aramiler gibi tabletlere değil de üzerinde yazı yazabilecek değişik malzemelere yazdılar; kitaplar ve bunları ezbere nakleden hafızlar ile gelecek nesillere aktardılar.

Talmud denilen bu kültür ansiklopedisinin 600 cilt olduğu söylenilir.

Üçüncü Giriş: Eğer başta Arkeoloji olmak üzere bilimsel disiplinleri esas alırsak Yahudi milletin Milattan 700 yıl öncesini bilmiyoruz diyebiliriz. Yani Akadlar, Milattan 2000 yıl önce Mezopotamya’da imparatorluk kurdular; sonra beşe bölündüler. Bu 2000 yılın 1300 yılı Yahudiler için göçebelik olarak geçmiş. Milattan 700 yıl öncesinden Filistin’de Güney ve Kuzey iki krallık kurduklarını tarihen biliyoruz. Bundan öncesi için Yahudilere yönelik Orta Doğuda özellikle Filistin’de hiçbir tarih ve arkeolojik veri bulunmamıştır. Tevrat’taki Tufan Kıssasını, Akad versiyonu olan Gılgamış Destanı ile karşılaştırdığımızda, Yahudilerin çok dindar, göçebe ve Akad kültürünün geç dönem bir devamı olduğunu anlıyoruz.

Dördüncü Giriş: Çok net bir ışık gibi gözlemlenen bu tarihî skalayı tam taradığımızda anlıyoruz ki; Yahudilerin kendi tarihleri bildikleri Âdem, Nuh, İbrahim, Yakup, Yusuf, Musa, Davud ve Süleyman tarihî şahsiyetler değildir.

Kitapta gördüğümüz gibi, Gılgamış gibi birer kolektif şahsiyetlerdir. Eski tabir ile şahs-ı manevidirler. Bu manevi şahsiyetler ve onlar ile ilgili detaylar, sürgün öncesi Talmudlarda vardır.

Hulasa; arketipler konusunda çok verimli bir kültüre sahip olan Akadların torunlarından olan Yahudilerden çok peygamberler gelmiştir. Her birisi metafizik açıklamalarını yani aldıkları vahyi bir havuz gibi olan Talmuda geçiriyorlardı. Sonra dini yetkililer, onları millete mal ediyorlardı.

Fakat göçebelik bitince ve krallıklar kurulunca, insanlar o metafizik ve sosyal kolektif kavramları tarih sandılar. Çünkü diğer milletlere karşı üstünlüklerini isbat etmek zorunda idiler.

Beşinci Giriş: M.Ö 6. asırda Yahudiler Babil'e sürgüne gönderilince Filistin'deki krallıkları ile beraber başta Tevrat olmak üzere dini kurumları da zarar gördü; illegal bir duruma düştüler. Yaklaşık yüzyıl sonra İran Kısrası Cryus, Babili mağlup edince, Yahudileri Filistin'e geri gönderdi. Onlar içinde Ezra (Üzeyir) isminde genç, zeki, hafız ve peygamber biri vardı. Cryus, Tevrat'ın yeniden yazılması ve korunması için onu görevlendirdi. İşte Tevrat'ın yazılımı ve bugüne gelişi meselesinde işin sırrı, bu Ezra'da (Üzeyr a.s.) yatıyor. Evet, nihai olarak Tevrat'ın tesbiti ve İlahi boyutun bize gelişi tarihi bir şahsiyet olan Ezra'ya dayanır. Bu meseleyi Tevrat da Kur'an da ve tarih de destekliyor. Galiba biz Ezra'yı tam tanırsak mesele büyük oranda aydınlanmış olur. Bunun için iki noktayı göz önünde bulundurmak gerekir. Şöyle ki:

1) Ezra Kelimesinin Etimolojisi: Bunun için onlarca farklı mütalaalar söz konusu olmuş. Her şeye rağmen kelimenin kök manası nadirlik, nadir bulunan kişi manasına gelir. Arapçada ism-i tasgir ile gelmesi ise küçültme manasında değildir. Nadir bulunduğundan sevimliliğini vurgulayan bir deyimdir. Ezra'nın ikinci kök manası koruyan, korunan manasına gelir. Azrail kelimesinde gördüğümüz gibi: Çünkü Azrail ruhları yok olmaktan koruyor. Ezra da hem tarihte olağanüstü bir şekilde korunmuş ve daha sonra kendisi Tevrat'ı korumuştur. Buna göre bu isim, özel isim midir, sıfat isim midir; net değil. Fakat kanaatimize göre Tevrat'taki diğer isimler gibi bu da bir sıfat isimdir.

2) Ezra'nın statüsü: Bu konuda değerli akademisyen M. Öztürk Hocamız şu değerli bilgileri tespit etmiştir:

Üzeyr'in Yahudi tarihinde ön plana çıkışı Babil sürgünü sonrası (postexilic) döneme rastlar. Onun bu dönemde gerçekleştirdiği en önemli dinî faaliyet Tevrat'ı yeniden yazmasıdır. Ezra ve Nehemya kitaplarında, Musa'nın şeriatı konusunda "zeyrek bir yazıcı" olarak nitelenmesinin yanında "din bilgini" anlamında "kâhin" (priest) diye de anılmıştır.² Haggadacı gelenekte ise Üzeyr'e çok büyük bir saygınlık atfedilmiş ve onun sıradan bir rahip-kâhin değil çok büyük bir dinî lider olduğu kabul edilmiştir.³

Üzeyr bir peygamber olmamakla birlikte Yahudilerce peygamber-üstü konuma sahip mümtaz bir şahsiyet olarak telakki edilmiştir. Üzeyr'i Hz. Musa ile mukayese eden Rabbiler onun da Musa gibi Tevrat'ı almaya layık olduğunu iddia etmişler ve bu iddialarını "Eğer Musa dünyaya daha önce gelmemiş olsaydı Tevrat Üzeyr'e vahyedilirdi"⁴ sözüyle klişeleştirmişlerdir. Yahudilerin Üzeyr'e bu denli önem atfetmelerinin nedeni, Kudüs'ün ve Mabel'in tahribinden sonra kaybolan Tevrat'ın yeniden onun tarafından ortaya konması, böylece Yahudiliğin asıl mimarı unvanına hak kazanmasıdır. Rabbinik literatürde Yahudiliğin milli tarihinde bahar dönemini sembolize eden Üzeyr, Tanah'ın ahlâkî ve tasavvufî yorumunu içeren Midraş Haggadah'taki, "Yeryüzünde çiçekler açar" ifadesinde geçen "çiçekler" kelimesiyle sembolleştirilmiştir.⁵ Üzeyr Yahudi efsanesinde çok daha farklı bir kimliğe büründürülmüştür. Bu efsaneye göre Üzeyr gökte yaşayan insanlardan biridir. O, beşerî tabiatından sıyrılıp Tanrı oğul-

² Bkz. Ezra: 7/6, 11; 10/10; Nehemya, 8/9; 12/36.

³ Seters, "Ezra", ER, V. 242.

⁴ Francine Kaufmann-Josy Eisenberg, "Yahudi Kaynaklarına Göre Yahudilik", Din Fenomeni, derleyen ve çev. Mehmet Aydın, Konya 1995, s. 99; Baki Adam, Yahudi Kaynaklarına Göre Tevrat, İstanbul 2001, s. 114-115.

⁵ Hirsch, "Ezra The Scribe" JE, V. 322.

ların (Bene Elohim) önderi olan Metatron'a (Başmelek) dönüşmüştür.⁶ (Mustafa Öztürk, Kıssaların Dili, sf. 228-229)

Demek Yahudi külliyatı içinde Âdemi, İbrahimi, Yakubu, Yusufu, Musayı, Harunu ve Ketubim bölümüne kadar Tevratı yeniden yazan ve Allah'ın vahyi ile dizayn eden bu büyük zat Ezra'dır.

Ezra insanüstü, Hz. İsa gibi melekvari bir peygamber olduğundan; onun tesbit ettiği Tevrat, Allah'ın vahyidir; her şeyi ile mucizedir, diyebiliriz. Bu kardeşiniz; bu iddiayı isbat edecek 20 küsur çalışma yaptı. Bunların üçü elinizdeki bu kitabın orta bölümlerini oluşturdu; ikisini de Tevrat'ı biraz daha iyi tanımak için yine bu yazıya ilave ediyorum. Bu meselenin mahiyetini bize gösteren **bu 20 metin analizi** yanında başta tarih ve arkeoloji olmak üzere müsbet ilimler de bu meseleyi böyle gösteriyor.

Kur'an, 9/30'da "*Yahudiler de Hristiyanların İsa için söylediği gibi Üzeyir (Ezra) Allah'ın oğludur, demekle kâfir oldular: Yani Allah'ın sonsuzluğunu ve mutlaklığını anlamadılar.*" diyor. Evet, bu mesele tarihî bir gerçektir; şimdiki Yahudiler bizde böyle bir inanç yok dese de tarihte var olduğu anlaşılıyor. Fakat Yahudi dini aşırı derecede putlara düşman olduğundan; başka bir tabir ile tevhid üzerinde çok durduğundan buna benzer inançlar onlarda devam etmemiştir.

Sonuç: Demek Tevrat vahyidir; mana ve metin olarak mucizedir, tahrif yoktur. Fakat Ezra'ya (a.s) gelen bir vahyidir. Malzeme ise başta Talmud olmak üzere Yahudi külliyatıdır. Yani onların kollektif olarak kayıt ettikleri ve mitolojik üslupla aktarılan eski metafizik ve fizikî bilgilerdir,

Evet, vahiy, (logos) bir ruh ve yazılımdır; indiği peygamber, elindeki malzemeyi kullanır; o malzeme ve malumat vahiy ile dizaynı ile mucize olur. Tıpkı Kur'an gibi. Kur'an da Arap malumatını ve dilini kullandı; ortaya ilmî ve edebî bir mucize çıktı.

Bu vahyin yapısını ve sırrını bilmeyenler, ya Teistçe Allah ötelerden İbranice ve Arapça konuştu gibi hurafevari bir mana anlıyorlar. Veya bunlar hikâyedir; her gelen kral ve kâhin kendi keyfine göre bunlara biçim vermiştir, der. Bu ikinci grubun başında Welhausen gelir; onun çağdaş versiyonu da Elliott Fredmandır. Bunlara göre Tevrat şöyle oluşmuştur:

Tevrat'ı redakte eden Ezra veya başka birinin elinde dört belge vardı.

- a) İçinde Allah ismi Elohim olarak geçen belge
- b) İçinde Allah ismi Yahve olarak geçen belge
- c) Az farklar olsa da tekrar ile anlatılan metinler. (Tesniye gibi)
- d) Ruhban sınıfının düzenlediği kopya

Bu iki oryantalisteye göre bu dört belgenin her birinde bariz beşerî müdahaleler ve çelişkiler gözüküyor. Editör Ezra bunları birbirine uyarlanıp zaafı gidermeye çalışmışsa da hala bunlar açıkça görünüyor... Batıda ateist çevrelerce kabul gören bu tezin, sahiplerinin kendilerince 100'den fazla delilleri var. Bu kardeşin bunların önemlilerini daha önce Tevrat ile ilgili çalışmalarında cevapladı.

⁶ G.D. Newby, The Making of the Last Prophet: A Reconstruction of the Earliest Biography of Muhammad, Columbia 1989, s. 189.

Bunların Birinci İddiası: Diyorlar ki; eskiden tek tanrılık yoktu. Tevrat metinlerinde Yahwe değil de tanrılar manasına geçebilen Elohim kullanılırdı.

Ayrıca Diyorlar ki: Tevrat Allah'ın ismi olarak bazen Elohim bazen Yahwe kullanıyor. Demek Tevrat birçok farklı nüshanın derlemesidir. Demek güvenilir bir kitap değildir.

İşte Bu İddianın Cevabı:

İlk insanlar çocukluk seviyesinde yaşadıkları ve soyut değerleri idrak etmedikleri için; putpe-restlik yani her bir kabilenin somut bir putu var olmuştur. Bu ise o dönem için yanlış değil idi. Çünkü bu ilkel inançlar, insanları göreceli olarak birliğe, aidiyete ve yine göreceli olarak rekabete sevk ettiği gibi; o inanç duygusu sayesinde bilimler gibi birçok soyut kavram da öğreniliyordu.

Tevrat'ta (Tekvin, 6/8) ve Kur'an'da (4/163) görüldüğü gibi; ilk semavi din, Nuh dönemi ile başlıyor. Din gelince artık bölünmeye sebep olan kabile ve klanlara mahsus putlar yerine herkesin taptığı manasına gelen Elohim kelimesi kullanılmaya başlandı. Elo tapılan demektir; him de herkes demektir. İkisi beraber *Herkesin Tanrısı* manasına gelir. Yani kelime çoğul edatı almış değildir; herkesin taptığı manasına gelen isim tamlamasıdır. Kitab-ı Mukaddes çevirmenleri bu kelimeyi Allah diye çevirseler de Allah kelimesi Elohim kelimesinden daha geniş bir mana ifade eder. Her ne kadar Elo kelimesi ile aynı kökten geliyorsa da Allah kelimesi, kök ve terim olarak sonsuzluk ifade eder. El takısı aldığında normalde elo manasına gelen ilah kelimesinden daha geniş bir mananın ifadesidir.

Tevrat'ta bu Elohim kelimesinden sonra genellikle Yahwe (Yahuwe) kelimesi geçiyor. Bu kelime *Ey O* diye çevrilir. Daha doğrusu bunun tam tercümesi, *ey ismi olmayan* tarzında olmalı. Çünkü isim, sınırlı olan şeylere konulan belirti demektir. Allah ise sonsuz olduğundan onun ismi olmaz. Dolayısıyla bu kelimenin manası ey sonsuz olan Allah demek olur.

Bu kelimeyi ilk olarak İbrahim kullanmış ise de (Tekvin, 22/14) asıl kullanılışı, Çıkış kitabında başlıyor. Çıkış kitabı ise, Yahudi milletin Benî İsrail (dindar-medeni millet) olmasını ve bunun altyapısını anlatan kitaptır.

Evet, insanlık dindar ve medeni olmadan sonsuzluğu anlayamaz. Hâlbuki bütün dinlerin amacı, insan türünü, sonsuzluk zirvesine en azından sonsuzluk algısını becerebilecek bir seviyeye çıkarmaktır. Burada Tevrat'tan ve Kur'an'dan Allah ile ilgili iki kısa pasajı okursak bu sonsuzluk kavramının önemini ve Allah'ın o sonsuzluğu ile beraber, somut olarak görünebilen bir ben ve kişiliğe sahip olduğunu da öğrenmiş oluruz.

¹³*Ve Musa Allaha dedi: İşte, ben İsrail oğullarına geldiğim zaman, onlara: Atalarınızın Allahı beni size gönderdi, dersem ve onlar bana: Onun ismi nedir, derlerse, onlara ne diyeyim?* ¹⁴*Ve Allah Musaya dedi: Ben, BEN Olanım... Ve dedi: İsrail oğullarına böyle diyeceksin: Beni size BEN'İM gönderdi* ¹⁵*Ve yine Allah Musaya dedi: İsrail oğullarına böyle diyeceksin: Atalarınızın Allahı, İbrahimin Allahı, İshakın Allahı, Yakubun Allahı Yehove, beni size gönderdi; ebediyen ismim bu ve devirden devre anılmam budur. (Çıkış, 3)*

[Yani Allah öz varlığı ile sonsuz ve soyut da olsa yine İbrahimin, İshakın ve Yakubun ilahı olarak görünür. İbrahim diyalektik yapıyı, İshak rahmet ve bolluğu, Yakup ise, insanlığın trajik durumlarını temsil ediyor. Evet, Allah'ın varlığı bu üç safhada çok net olarak görünür, en azından hissedilir.]

Ey Musa, muhakkak ben benim: (Somut olarak tecelli imkânına sahibim) ve ben Allah'ım (sonsuzum.) Ben azizim (ben sonsuzum, hiçbir görüntüye ve araca ihtiyacım yoktur). Bununla beraber ben hakîmim: (Belli hikmetler için, kitaplar ve peygamberler üzerinden ihtiyaç oranına göre benliğimi tecelli ettiririm.) Ben ağaçta görünürüm. Fakat bütün âlemleri yaratıp geliştiren Allah olarak ben, görünmekten münezzehim. (Neml suresi, 10 ve 9)

Yahudiler altın buzağıyı put edinince Musa onlara şöyle dedi: Sizin tapacağınız, sadece Allah'tır, ondan başka tapılmaya layık hiçbir şey yoktur. (Çünkü sonsuz olan sadece Odur.) O her şeyi ilmi ile kuşatmıştır. (Yani sonsuzluğu ile beraber, aynı zamanda soyuttur. Çünkü Onun öz varlığı ilimdir. (Taha suresi, 98)

Elohim Kelimesinin Etimolojisi:

Bir he'nin düşmesi ile Elohim veya iki he'nin düşmesi ile Eloim kelimesi, aslında ve kadim Sami dil kullanılışına göre; tapılan manasına gelen eloh kelimesinin, onlar veya herkes manasına gelen him kelimesine isim tamlamasıdır. Fakat sürgünler ile dejenere olan İbraniceye göre okuyan Avrupalı bazı yazarlar, bu kelime çoğul eki almış ve dolayısıyla tanrılar manasına gelir; demek Tevrat'ta tek tanrılı bir dinden söz edilemez, diyor. Bu 6. Bapta görüldüğü üzere metni sağlıklı yorumlayamayan Yahudi mollalar ise, bu kelimeye hâkimler ve yöneticiler manasını vermişler. Hâlbuki Tevrat'ta geçen Elohim kelimesinin yüklemeleri daima tekil gelmiştir. Ve ilah veya eloh etimolojik olarak tapılan manasına geliyor.

Bu Müsteşriklerin İkinci İddiası:

¹Ve Musa Moab ovalarından, Eriha karşısında olan Nebo dağına, Pisga tepesine çıktı. Ve Rab ona diyarı, Dana kadar bütün Gileadi, ²ve bütün Neftaliyi ve Efraim ve Manasse diyarını ve garp denizine kadar bütün Yahuda diyarını, ³ve Cenubu ve Tsoara kadar hurmalık şehri olan Eriha deresinin havzasını gösterdi. ⁴Ve Rab ona dedi: İbrahime, İshaka ve Yakuba: Senin zürriyetine vereceğim, diye and ettiğim diyar budur; ben onu gözlerinde sana gösterdim, fakat oraya geçmeyeceksin. ⁵Ve Rabbin sözüne göre, Rabbin kulu Musa orada, Moab diyarında öldü. ⁶Ve Moab diyarında Beyt-peor karşısındaki dereye onu gömdü; fakat bugüne kadar kimse onun kabrini bilmez. ⁷Ve Musa öldüğü zaman yüz yirmi yaşında idi; gözü zayıflamadı ve kuvveti eksilmedi. ⁸Ve İsrail oğulları, Moab ovasında, otuz gün Musaya ağladılar ve Musa için yas ağlama günleri tamam oldu.

⁹Ve Nun oğlu Yeşu **hikmet ruhu ile dolu** idi; çünkü Musa ellerini onun üzerine koymuştu ve İsrail oğulları onu dinliyorlardı ve Rabbin Musaya emretmiş olduğu gibi yapıyorlardı. ¹⁰Ve Rabbin Mısır diyarında, Firavun'a ve bütün kullarına ve bütün memleketine yapmak için Musayı gönderdiği alâmetler ve harikalarda, ¹¹ve bütün İsrailin gözü önünde Musanın gösterdiği bütün kuvvetli elde, ¹²ve bütün dehşette, Musa gibi Rabbin yüz yüze bildiği bir peygamber daha İsrailde çıkmadı. (Tesniye, 34. Bap)

7 Ocak 1998'de, Tekvin kitabı ile ilgili değerlendirme notlarını ve girişi bitirdikten sonra, Tevrat'ta Allah ve Ahiret İnancı diye yeni bir bölüm yazmaya niyet etmiştim. Eski insanlarda iman (Allah kavramı) nasıl idi ve sonra nasıl bir duruma geldi, diye Ulûhiyet ile ilgili önemli

bir araştırma kitabını okuyordum. Kitabın yazarı samimi bir Müslüman idi, fakat Kitab-ı Mukaddese karşı önyargıları vardı. Baktım, Avrupalı müsteşriklerden cesaret alıp Kitab-ı Mukaddesin vahiy olmadığını söylüyor. Ona göre, Cristadt, *Musa nasıl olur da öldüğünü haber verebilir?* (Tesniye, 34)⁷ diye soruyormuş. R. Simon, *Tevrat'ta anlamsız tekrarlar, kronolojik müşkülâtlar, kıssalarda tutarsızlıklar varmış*⁸ diye yazmış.

J. Astruc, *Tevrat bir derleme kitaptır*, diye, güya ispat etmiştir. İspat delili de Tevrat'ta yer yer Elohim, yer yer Yahove, Allah'ın ismi olarak geçmesi imiş.⁹ Merak ettim; bir miktar bunun üzerinde düşündüm. Bu babın, değil sonradan uydurulduğunu, bilakis Tevrat'ın büyük bir mucizesi olduğunu gördüm; şöyle ki:

1) Bu kitabın ismi Tesniyedir. Tesniye, ikileme ve bir gerçeğin ikinci tekrarı demektir. Demek burada ölen Musa, o bildiğimiz Musa değildir. Onun gibi ve ona benzeyen ikinci bir Musadır.

2) Bu babın numarası 34'tür. Bu da 17'nin iki katıdır. 17 sayısı ise, İbranî geleneği ile fazlaca alâkalı bir sayıdır. Ve bunun ikinci tekrarı ise, o geleneğin yeni bir yaratılışına ve yeni bir yapılanmasına işarettir.

3) Muab kelimesi *ayıplanmış* veya *lüks olan* demektir ki, Medine ahalisinin yaşama tarzını andırıyor. Evet, Medine (Yesrib) şehri ne tam bedevî ne tam şehirli idi. İslam'dan evvel ve hatta İslam'ın Medine'ye geldiği ilk yıllarda orada zina vakaları fazlaca varmış. Ki Tekvinde gördüğümüz gibi Muab evlad-ı zina ile tanınan kabilelerdir. Bunun ince bir delili, **ovanın** gerçek manasıyla Yesrib'de var olmasıdır. Filistin'deki Muab ovası ise, ovadan ziyade kırsal bir bölgedir.

4) Tekvin kitabında gördüğümüz gibi; Dan, Çin diyarı; Gilead, Anadolu (ki Kehanetlerde Allah, Gileadı Benyamine [Türklere] vermiştir deniliyor); Efraim (Suriye), Manesse (Irak), Yusufun (din alimlerinin ve mürşitlerinin) yaşadığı iki diyar. Eriha (Kudüs); Neftali (Hind yöresi) demektir.

5) Musa burada Muhammed oluyor. O, vahiy gözüyle bu diyarların fethedileceğini gördü.¹⁰ Fakat kendisi oralara giremedi (34/5). Ve Medine'de mescidin (aydınlık evi: Beyt-Feer) karşısında gömüldü. Fakat gerçek manevî şahsiyetini (kabrini)¹¹ kimse bugün dahi bilmiyor. O da Musa gibi celâlli idi, hem de onun gibi tam anlaşılmadı. Peygamberler için en büyük musibet de bu anlaşılmama meselesidir.

6) Ve bu ikinci Musanın ilk şahsiyetinden ibaret olan Sahabe Cemaati, 120 sene yaşadı... Onlar güçlü ve basiretli idiler.

⁷ Bu, tarihi olarak da muhal bir şey değildir. Çünkü *Tesniye* kitabının asıl ismi (Divarim) Sözler'dir. Ve bu asırda Âsâ-yı Musaya sahip bir zat, Sözler kitabının 34. Bölümünde 42 sene önce ölümünü haber vermiş ve aynen tahakkuk etmiştir. Ve onun da kabri bilinmiyor. (K. Önder Yıldırım)

⁸ Tekvin kitabına yazdığımız yorum, bunun böyle olmadığını göstermiştir.

⁹ Birkaç sayfa içinde gördüğümüz gibi; Elohim, herkesin Allah'ı demektir. Yahwe *Ey sonsuz olan* demektir. Bu iki sıfatın kullanılması, gayet normaldir. Ve Tevrat'ın derleme olduğuna asla delil olamaz.

¹⁰ Müslim, 4/2215.

¹¹ Kabir kişiliğin sembolik ifadesidir. Kabrin bilinmemesi, sahibinin değerinin bilinmemesi demektir. Evet, Müslümanların Tevrat hakkındaki yanlış yazıları ve Yahudilerin Kur'an'ı dışlamaları ve karalamaları, Hz. Muhammed'in ve Kur'an'ın anlaşılmadığının açık bir delilidir.

7) Muhammed'den sonra, Benî İsrail (dindar-medeni millet), ona otuz gün (otuz sene) yas tuttular. (Hilâfet, 30 sene olarak gerçekleşti.) Yas, gayb âleminde, sembolik dilde başarı ve sevinç demektir. (Rüya kitaplarına bakılabilir.)

8) *Nun*, gizli bilgiler demektir. Yuşa başta Hz. Ali ve ona bağlanan tarikat kültürü demektir. Ki kuvvetlerini, gizli keşiflerden alıyorlar.

Ve ümmet, zahirî şeriatçılardan ziyade onları dinliyor. Fakat sonuçta yine Musayı dinlemiş oluyorlar. Ve bu tarikat şeyhleri, mana âleminde Hz. Peygamberden el aldıktan sonra başarılı olabiliyorlar. Yuşanın Musadan el aldığı gibi...

9) Ve 12 asır boyunca, ilim (Yed-i Beyza, kuvvetli el) ve güçlü dehşetle (kılıçla) ve binlerce mucize ve kerametle Mısır (Batıya, materyalizme) karşı güçlü bir mukavemet verilmiş ve yeni bir peygamberin gelmesine ihtiyaç kalmamıştır. Evet, Hz. Muhammed'den sonra sadık bir peygamberin çıkmaması, Tevrat'ın bu ihbar-ı gaybisini zaman sayfasında imzalıyor, tasdik ediyor. (Tesniye, 34/12)

Üçüncü İddiaları: Diyorlar ki: Bazı metinlerde Musa yüceltiliyor; Harun yeriliyor, bazen tersine oluyor. Demek bu metin iki ayrı grubun çekişmesini içeriyor. İşte bunun da cevabı şudur:

Musa ve Harun Kavramları

Musa kelime olarak nehir demektir. Deyim olarak hukuk, bilim ve dinî düzen manasına gelir. Evet, sosyal hayat nehrini temiz ve düzenli olarak akıttıran din, hukuk ve bilimdir. İşte şeriat deyimi, üçü bir olan bu hakikatin ifadesidir. Şeriat kelime olarak akan temiz nehir demektir. Batı Şeria Ürdün nehrinin batısında kalan Filistin manasında kullanılır.

Hukuk, bilim ve dinin bir ismi de hüküm, hakem ve hikmettir. Başka bir ismi de fasletme (ayırma)dır. Çünkü hikmet ve hüküm hayatın kaotik olmasını önler.

Harun ise, başta tasavvuf olmak üzere bütün mistik hareketlerin ismidir. Harun etimolojik olarak yumuşak yapı demektir. Demek bu arketip manaları bildiğimizde şu beş meseleyi bilmiş oluruz:

1) Yahudi dininin mistik ve manevi işlerini yürütenler kendilerini Harun'un zürriyeti olarak görmüşler. Hukuk ve fıkıh işlerini yürütenler ise, kendilerini Musa'nın zürriyeti olarak görmüşler.

2) Musa'nın beş kitabının tarih malzemeleri olmadığını bildiğimiz halde; neden ve nasıl vahiy olduğunu bilmiş oluruz. Özellikle Çıkış ve Sayılar kitapları. Çünkü tarih vahiy olamaz. Demek başta Musa olmak üzere bu kavramsal literatür kendisi vahiydir. Yoksa eğer tarihi bir Musa varsa ve kendi hayatını vahiy diye yazmışsa bu anlamsız olur. Ki tarihi bir veri olarak böyle bir bilgi, ilmî disiplinlerde teslim edilmiş değildir.

3) Yine bu evrensel bilgi ile, Kur'an'da Yahudileri buzağıya taptıranın Samiri; ve Tevrat'ta Harun olduğunun hikmetini öğrenmiş oluruz.

Evet, Yahudilikte Harun ile ifade edilen Kabalcı mistik hareketler, zaman zaman şirke bulaşmışlardır. Fakat İslam Tasavvufu çok ârî ve nezihtir. Müslümanlarda ilim adamlarının ifadesi olan Samiriler şirke bulaşmışlar ve dinden uzaklaşmışlardır.

4) Tevrat'ta Musa'ya, Harun'a ve onların nesillerine olan övgü ve yergi ifadelerinin manasını yine bilmiş oluruz. Çünkü bu kavramları tarih olarak görmediğimiz zaman bu gibi farklılıkların birer mucizevî bilgi olarak ortaya çıktığını görüyoruz.

5) Evet bütün semavi kitapları ve kadim kültürün Gılgamış gibi metinlerini tarih olarak okumamak gerekir. Yoksa insanlığın en önemli, bilimsel ve edebî birikimini anlamsız hurafeler olarak görmüş oluruz.

Dördüncü İddiaları: Tanah (Tevrat'ın üç bölümünün) dili farklıdır. Demek insan uyarlaması ve beşer sözüdür.

Evet, 2000 yılda oluşmuş bu kitabın dili elbette farklı parçalar içerecektir. Ve içindeki kahramanların hiçbirisi tarihî şahsiyetler olmadığından yani Tevrat %90 ile arketipal ifadeler olduğundan elbette konular farklılık arz edecektir.

Mesela Musa, bir arketiptir. Adını bilmediğimiz bir peygamber, Musa'nın beş kitabının metinlerini hukuk ve sosyal hayat ilkeleri olarak yani Allah'tan aldığı vahiy ile kaleme almıştır.

Mesela 3,5 metre boyunda ve kafası demirden olan Caludu öldüren Davud bir arketiptir. Elbette günahı da sevabı da olacaktır.

İnşallah bu yüz küsur iddianın cevabını ayrı bir çalışma olarak ele alacağım. Şimdilik 5-10 iddiaya cevap olabilecek iki çalışmayı buraya alıp hakemliği siz değerli okuyucularıma bırakıyorum.

Geçen hafta İbrahim'in Hakikati 1 ve İbrahim'in Hakikati 2 yazılarını yayınladık. Onlara bakalım.

Bahaeddin Sağlam